

Egyedül csak Jézushoz.

Ján. VI. 67. 68. «Monda Jézus a tizenkettőnek: nemde el akartok-e ti is menni? Felele neki Simon Péter: Uram! Kihez mennénk? Örökéletnek beszéde vagyon nálad.»

Rövid három év! Ennyi időre terjedett Jézus nyilvános munkálkodása. Három év! Mily semmi ez az időnek végtelenségében, s mily rövid ez még a véges embernek életében is?! Nekünk arra sem elég, hogy valamely nagyobb szabásu munkát bárcsak jóformán megkezdhessünk s Jézusnak elég volt, hogy az alatt örökké követendő s mégis alig megközelíthető példányképévé legyen az emberiségnek, a változó világnak; elég volt neki arra, hogy letegye egy soha el nem muló, hanem folyton épülő, tökéletesbülő vallásnak alapját, felfakaszsa a szebbnél-szebb, tisztábbnál tisztább erények forrását s megindítsa amaz igazságok folyamát, melyen haladva az örök idvesség tengere felé bizton evez az Isten gyermeke. Nagyszerű is volt az élet, melyet leélt Jézus, nagyszerű volt gyönyöreiben és szenvedéseiben, viszontagságaiban és áldásaiban; dicsők a tettek, melyeket elkövetett, dicsők önmagukban és összeségeikben, alapjukban és eredményeikben. És magasztosak, fenségesek voltak az eszmék, melyeket hirdetett; magasztosak, mikor a megoszlás, a meghasonlás magvát vetették el a kebelbe, és világba, mikor harczot teremtettek a béke helyett, avagy mikor áldástadó esőt hoztak a zivatar, és fénylő világosságot a lélek rémes éjje helyett; és fenségesek voltak eszméi, mikor lehozta az eget, — az Istent e földre, a gyarló emberi kebelbe és fölemelte az embert — e gyenge és elátkozottnak tartott lényt, s minden jónak és minden rosznak mivelőjét Istenhez, az örök lélekhez az egekbe. Nagyszerű, dicső, magasztos, fenséges volt Jézusnak élete, cselekedete és minden eszméje. Nem csoda hát, ha oly fölemelkedettségében őt a világ mind e mai napig teljesen meg nem értette; nem csoda, ha egyiknek lelke magasra szárnyal ezért ma vele, s örök fényt sugározva halad az egek felé, míg a másiké kétségbeejtő harcztól kinezva, a sanyargattatás örvényében jajveszékelve küzködik a habokkal. Jézus iránt, annak a ki őt

ismeri, közönyösnek lennie nem lehet. Őt vagy gyűlöljük, vagy szeretjük; vagy üldözzük vagy követjük, őt vagy megtagadjuk, vagy vele megfeszítettünk, őt vagy csókoljuk, mint a bűnös nő Simon házában, vagy eláruljuk, mint Judás a Gecsemanében.

Igy van ez ma velünk s még inkább így volt ez kortársainál. Nemcsak nemzete, nemcsak honfitársai; hanem a római legiók katonái, sőt a helytartók sem tudtak iránta egészen közönyösek lenni. Eszméiben, tetteiben, életében rejlett ennek az oka; azokban a szerint, a mint azokat megértették, avagy nem értették meg. A felolvasott ígéket megelőzőleg eddig soha nem hallott eszméket szólnak Jézus ajkai, eszméket és elveket, melyekre csaknem egyhangulag mondják ki az ítéletet: „kemény beszéd ez, kicsoda hallhatja őtet“. De az idvezitőt nem nyugtalanítja ez ítélet; tovább szólja, a mire a lélek készíti. Sokan hagyják el ezért őt, sokan távoznak. Érti, tudja Jézus, hogy ennek így kellett lennie, mert eszméinek ismeretlensége, gondolatainak merészsége, kifejezéseinek csattanása, szavainak élessége, tanításainak bátorsága, magatartásában a kérlelhetetlen igazságérzet s minden mozdulatában, szemeinek fényében, tagjainak lejtésében a tántoríthatatlan meggyőződés igaz és tiszta ereje mind oly dolgok, a melyeknél fogva vagy elűzi magától a népet, vagy magához vonza, leköti, elragadja, meghódítja s elbűvöli a lelkeket. És úgy történt, hogy a legtöbben eltávoznak. Ezt látva szól Jézus a tizenkét tanítványhoz: „nemde el akartok-e ti is menni?“ A mire Péterből a meghódolás, és elragadtatás érzetével mintegy lesve, várva a további arany szavakat a mester ajkáról, kitör a szózat: „Uram! kihez mennénk? Örökéletnek beszéde vagyon nálad!“ Péter tehát megértette Jézust, kész vele maradni, érette a halálra is menni s Péter a tizenkettő nevében szól. Forr, zajong a világ körülöttünk, foly a tanítás és hangzanak a szebb-szebb igazságok. Most kételkedünk, majd lelkesedünk, habozunk, hogy mit tegyünk, hová menjünk? *Senkihez máshoz, hanem mint Péter, csak Jézushoz! Jézushoz, mert örökéletnek beszéde van ő nála. Egyedül csak Jézushoz jöjjünk hát, ha hitünket felépíteni és erkölcsi elveinket megállapítani akarjuk.*

* * *

Egyedül csak Jézushoz jöjjünk, ha hitünket felépíteni akarjuk.
Tullátni, tul a földi lét határain, otthonosan mozogni ama körben, hová

nem követheti már a lelket a tudomány, hol elsötétül már az ész világossága, hová csak a sóhaj s a titkos vágy hathat el, hogy egy szellemházából vigasztalást hozzon gondolatszárnyakon; túllátni e lét határain s tudomást, meggyőződést szerezni nem látott dolgoknak valóságáról: oh mennyiszor bántotta már ez érzés, e gondolat és akarat az embert s mint ösztönözte a legnagyobb tudóst, a bölcsét is tovább... tovább. Évezredek hosszú sora, oh, mint akarta megfejteni az Istent és világot, az embert és halhatatlanságot s ezeknek egymáshoz való viszonyát!? De repültek a századok, kidőlt a tudomány, meddő maradt a gyakorlati törekvés és akarat, és szárnysezegetten tért meg az ész a mélységből és magasból, mert ott semmit sem talált. Pedig hol semmit sem talált az ész, a tudomány; hol megszűnt már a gondolat: ott van a legtöbb, ott a legszentebb titok. Ehez csak hitnek szárnyain emelkedhetünk, csak hitnek szavaival beszélhetünk. Hit! Ujra csak ez, megint csak ez! Mintha hallanám e gunyos szavakat. Ne áltassatok, ne csaljatok tovább; valót, valót nekünk! Így kiált fel most az annyiszor csalódott. Tudom, tudom, hogy nem hit, hanem valóság kell a mai kornak. Nem hit, melylyel már annyi szent csalást követtek el, hanem valóság, rang, vagyon, hatalom, pénz kell a mai kornak, ha tele zseb mellett üres is szíve, koldus is lelke, mert ma úgy is — sokak szerint — a telt szív csak kifacsarni, a fénylő lélek csak besározni való. És én mégis azt mondom, hogy épen hit kell ma! Korunknak mindene van, csak épen hite nincs, ezért oly szegény, ezért oly nyomorult, sivár és üres. Ma nincs elég hit, se Istenben, se emberben, se önmagunkban, sem pedig jelen, vagy jövő életünkben, jutalmunkban, vagy büntetésünkben. Épen ezért hitünket kell felépíteni. De hát — mondják sokan — nem felépítette-e azt az egyház, annyi tudós egyházi atya, szent zsinat, vagy még tovább az apostolok?...

Nem! Hitünket felépíteni egyedül csak Jézushoz jöhetünk. Az egyházak tanításai nem mind a Jézus tanításai; az egyházi atyák gondolatai messzeállanak Jézus gondolataitól s a nagy zsinatoknak szentlélektől ihletett végzéseiben nem ismerünk rá a nagy mester eszméire, tetteire és szavaira. Hitet felépíteni nem mehetünk mi még Pál, vagy Péter apostolhoz sem, mert nekünk tiszta, igaz Krisztusi ker. hit kell. Ma pedig nem Krisztusi, hanem Páli kereszténység van. Ma nem azt igyekeznek megfejteni, hogy minő hatást, elragadtatást adott az Ur Jézus a nagy apostolnak, hanem Jézust állítják úgy, hogy mindenkép

Pálnak legyen igaza; Pálnak kinek levelei hirtelenében, sokszor nem eléggé meggondoltan, sőt talán a lélektől elragadva, épen utközben irattak; Pálnak, ki csaknem bálványozója volt Jézusnak és eszméinek, ki annyira elismerte a mester elsőségét, hogy ha valaha csak gondolja is, hogy az ő elvei, eszméi egykor a nagy mesteréi elé állíttatnak, aligha irt volna egy betűt is.

Azért mi egyedül csak Jézushoz megyünk, mikor hitünket akarjuk felépíteni; Jézushoz, mert *örökéletnek beszéde van ő nála*. Igen! mi csak Jézushoz térünk, midőn azt akarjuk, hogy tiszta hitet nyerjünk Istenről, az atyáról, az ő tulajdonságairól, lényéről és munkáiról; hozzátérünk, ha nem bizunk önmagunkban és embertársainkban, ha világosságot akarunk nyerni e földi s e földöntuli életre, a jutalom és büntetésre nézve. Bűnös vagy!? Csak Jézushoz menj, ő felépíti a jobbulásra hitedet; szegény, nyomorgó vagy? ő megvigasztal, megerősít, s tudni fogod, hogy *szenedőké a mennyeknek országa*. Csalódtál s kétségbeesve jársz e világban, ő letörli könyeidet és parancsolni fog, hogy járj az életnek viharos tengerén; csüggedsz? ő felemel, hogy ne félj kicsinyhitű s megdorgálja a szeleket és tengert, hogy legyen csendesség. Mi hitet akarunk felépíteni. Senki máshoz azért, egyedül csak Jézushoz jövünk, *mert örökéletnek beszéde van ő nála*.

* * *

Egyedül csak Jézushoz jöjjünk, ha erkölcsi elveinket megállapítani akarjuk. Erkölcsiség a biztos alapja mindennek. Erkölcsi elveink és tetteink, melyeket Isten, ember, önmagunk és a természet iránt gyakorlunk, adják meg az embernek súlyát, becsét, értékét és építik fel egészen azt a lényét, melyet mi a szó szoros értelmében *embernek* nevezünk. Lehetsz tudós, sőt bölcs a világ szerint, de ha nem állsz az erkölcsiség magaslatán, tudományodat be nem veszik, bölcsességedet utálják. Lehetsz gazdag, hatalmas, de erkölcsi alap nélkül nincs sulya vagyonodnak, nincs ereje, érvénye hatalmadnak; szánnak, vagy megvetnek s még a világi előnyökre is méltatlannak találnak. Az erkölcsi rongyosságot nem fedi el a gazdagság fényes öltönye, az erkölcsi hiányt, avagy fogyatékoságot nem pótolja a hatalom keze. Tudja ezt mindenki, sőt többet is, mikor egyik vagy másik erkölcsileg megbélyegzett egyént még az Isten javaira is méltatlannak tartja. Légy szegény, üldözött, de erkölcsös és erkölcsösséged becsét ad neked;

légy elhagyatott, egyedüli álló, éhező, de erkölcsösséged hajlékot, kenyeret hoz. Szükséges tehát erkölcsiségünket felépíteni s erkölcsi elveinket megállapítani. És tényleg már régóta erre tör az emberiség java, mikor tanító és szülő a gyermeknek örökül hagyja: légy becsületes; mindened veszszen, csak becsületed ne!

De hát sok a tétovázás, sok a gondolkozás, hogy minő erkölcsi elveket állapítsunk meg az életre? És még több a kísértés, csábítás, a példa és okoskodás, melyek az erkölcsi elveknek lábbal tiprására ösztönöznek. Látjuk, sőt magunk is érezzük ezt naponként. Épen ezért buzdítva kell buzdítani az embereket, hogy erkölcsi elveiket megállapítani s azok szerint élni igyekezzenek; és meg kell ismernünk az utat, melyen legalább is azok, kik azt erősen akarják, elveiket felépíthetik. De hát hová forduljanak ezek? A világhoz? Iránytű, talizmán nélkül itt járni nem lehet. Az emberekhez? Hiszen ezeknél legtöbbször csak alkalmazkodás, csak szín és nem valóság az erkölcsösség, s az emberek minket nem annyira építeni, mint inkább rontani szeretnek; az emberek irigykednek, gyűlölnék s ha fennebb állsz, mint ők, a mélységbe rántani törekednek. Amaz egyházhoz fordulj-e hát, mely alsóbb és felsőbb rendű erkölcsöt s ennek megfelelő elveket hirdet, a szerint, a mint a világnak egyik vagy másik osztályához tartozol, avagy épen elátkozottnak, elkárhozottnak hirdet már születésedtől kezdve?... Hiszen, ha ezt teszed, megfosztod magadat önbizalmadtól, akaratodtól és sirnod kell sorsodon, sirnod kell, hogy születted. A régi, szőrszálhasogatással okoskodó egyházi atyákhoz, az apostolokhoz, avagy a jelenkorak tudósai hirében álló egyénekhez fordulj? Ne, senkihez se máshoz, csak egyedül Jézushoz.

Jézushoz, mert egyedül ő a forrása, az ő beszédei az alapja az összes keresztény tiszta erkölcsiségnek, magasztos erkölcsi elveknek. Ő sok utat mutat meg, de megmutatja legíőképen azt, melyen eljutsz annak ismeretére, hogy egy atyánk van s mindnyájan az ő gyermekei lévén, egyenlőképp ítéltetünk meg egyforma erkölcsi elvek alapján; ő megismerteti az egyedüli utat erkölcsi elveid megállapítására, erkölcsösséged felépítésére e szavakban: „Szeressed az Istent és szeressed embertársaidat jobban, mint magadat“ és ne tedd azt másoknak, a mit nem akarsz magadnak. Erkölcsi elveitek megállapítása végett tehát egyedül csak Jézushoz jöjjetek, mert örökéletnek beszéde van önála. S örökéletet pedig nektek is nem a fény, nem a rang, vagy gazdagság

és hatalom hoz; hanem, mint Jézusnak, erkölcsiségekben lesz e földön halhatatlanságtok.

A tél napjaiban és csendes estéiben elmékedjetez hitetekről, erkölcsösségekről. Építsétez azokat, hogy emelkedjetez így önmagatok, Isten és emberek előtt. S mint hitetek, mint erkölcsi elveitez alapjára, forrására, mint legigazabb, legmegbizhatóbb segítőtökre, emlékezzetez Jézusra — sőt jöjjetez ő hozzá, mert örökeletnek beszéde van önála. Ámen.